

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNISTVO: ZAGREB, ILICA BROJ 31 III. KAT.
RUKOPISI SE NE VRACAJU.

PRETPLATA: GODISNJE K 240, POLUGOD. K 120, ČETVRTGOD.
K 60, POJEDINI BROJ K 6.— IZLAZI SVAKOG PETKA.

Mjesnim organizacijama!

Egzekutiva Cijonističke Organizacije priposlala nam je poziv za provedenje ovogodišnje šekelske akcije, kojoj valja odmah pristupiti. Upravljamo stoga na sve mjesne organizacije apel, da smjestla pristupe provedenju šekelske kampanje.

Šekelska akcija u ovoj kongresnoj godini treba da stoji u znaku palestinskog mandata i Jewish Agency-a. Rezultat ove naše akcije je manifestacija naše volje za obnovom naše narodne domaje, a ujedno i realna podloga naše organizacije, dokaz njezine snage i veličine.

Šekel ustanovljen je po Egzekutivi sa 10 dinara.

Uz šekel valja odmah ubrati i prinos za zemaljsku organizaciju u iznosu od najmanje 30 dinara. Ne zanemarujte svoje dužnosti prema zemaljskoj organizaciji, već joj stavite na raspolaganje ona sredstva, koja ste joj sami odobrili na Saveznom Vijeću, da uzmogne izvršiti obveze, što ih je na se preuzela.

Sumišljenici!

Brinite se, da ovaj poziv naidje na doličan odziv. Pristupite radu s onom ljubavi, koja je izražaj vaše čežnje za preporodom naroda i zemlje, onim poletom, što vam ga daje svijest, da ste nosioci stvaralačke obnovne misli u židovstvu!

Zagreb, u mjesecu kolovozu 5683.

SAVEZ CIJONISTA JUGOSLAVIJE.
RADNI ODBOR.

Dr. A. Singer v. r.
tajnik.

Dr. A. Licht v. r.
predsjednik.

David Spitzer,
povjerenik za šekelsku akciju.

Refleksije na Hanuku 1913. — 1922.

1913.: Koliko smo ostarili! Koliko smo osiromašili! Što nam je još Hanuka? Ta mi već nemamo nikakove duševne veze sa danima Makabejaca! I pored cijonizma! I pored mnogobrojnih obligatnih uvodnika, feljtona i legenda u vaskolikoj židovskoj štampi i mnogobrojnih makabejskih svečanosti i hanukazabava sa plesom do zore.

U mračnim zidinama geta Židovi su još znali, da se vesele u danima Hanuke. Znali su zaboravljati svakodnevne sične brige, znali su uroniti u prošlost, znali su vjerovali i nadati se. Zato su i znali pjevali pred sičnim svijećicama, koje su godimice donášali u kuću vedrinu, toplotu i čistotu. Kad su svojoj djeci pripovijedali o nisim veniflaot roditelji

svoje domove. Svaki je baal habajit posveću pobožno slušali i gutali svaku riječ o davnnoj lijepoj prošlosti — koja bi jednom možda ipak opet mogla postati sadašnjicom. U ono vrijeme bio je to pravi hanuka habajit, Židovi su se povukli u svoje kuće i posvetili su svoje domove. Svaki je baal habajit posvetio svoju kuću, a ta je posveta bila u tome, da su sva srca udarala jednim taktom i da su bila sposobna i željna, da se uzdignu i posvele. Čovjek je bio lijep i dobar, čovjek je bio svet. Hanuka bila je Jom-Kipur u vedrom izdanju.

Nu otkad je Hanuka izašla na ulicu, otkad je na programu cijele židovske štampe i svih židovskih društava, odonda je Hanuka — barem na Zapadu — izgubila sav svoj čar i svu svoju intimnost. Da, mi se zabavljamo na Hanuku! Zabavljamo se! Ali kako se zabavljamo? Kad se najviše mučimo, da tim priredbama udarimo što židovskiji biljeg, podajemo najočilije dokumente, koliko smo osimilovani. I obmanjujemo se sami cijeneći manifestacijama naše jake nacionalne svijesti naše priredbe, koje u istinu odaju našu golotinju i naše neimaštvo na pravim židovskim vrednotama, sadržajima i oblicima.

Kad je riječ poslala frazom, koju usia govore, a srce ne čuje, kad je naše židovstvo otišlo u širinu, mjesto u dubinu, kad smo izgubili Boga i Hanuku i sposobnost, da se oduševljavamo i posvetimo, da vjerujemo i da se radujemo — sve je to došlo u isti čas —, onda smo postali stari, oh, tako stari. Židovsko se deblo suši red bujice prividnog pomladjivanja. I cijonizam, naša zadnja nada — ili moda? — se suši i stara. Tako rano! Nema novih ideja, nema novih ljudi, nema djela, nema snage. Vrtimo se uvijek u istom krugu i ostajemo na istom mjestu. Jedva jedvice prikupljamo kroz godinu dana nekoliko stotina hiljada franaka. S tom svotom i tako hoćemo da riješimo židovski problem! To je zar makabejski? Zar je to tempo, zar je to način? Tko smije kazali, da još vjeruje u Geulu?

A Juda Makabi?

Ja vjerujem, da ga je bilo. I vjerujem, da je učinio, što je učinio. Jer da ga nije bilo, zar bi bilo nas? Ali ja ne vjerujem, da još ima Jude Makabija i ne vjerujem da će ga biti. Jer kad bi ga bilo, mi u njega ne bi vjerovali i ne bi mu dali naših mišica, ni naše volje, ni naše ljubavi. Smijali bi mu se: utopista! I prekoravali bi ga: što si došao, da nas smetaš, nije li nam i tako već dosta zlo? Od toga je puklo veliko Herzlovo srce.

Ova generacija više ne može da rodi Judu Makabija. Ona je sterilna. Pošla je da luta u pustinji i možda će sva da izgine u njoj. Znam, da će jednog dana osjetiti veliku čežnju za Cijonom. Nu hoće li još imati snage za povratak i hoće li još moći naći puta natrag?

Luda misao: zar Juda Hamahbi mora da se rodi baš u našim redovima? Nije li i Mojsije došao k nama izvana, iz misirskih kraljevskih dvorova? Da netko izvana dođe k nama i da nam kaže: ajde, da vas povedem kući, da časlite vaše hramove i da posvetite vaše kuće! Možda bi njemu uspelo, da otopi led sa naših srdaca, i da nam ulije nove nade, vjere, volje i snage. Nu tko bi k nama, k nama došao izvana? Možda koji fantastičar ili špekulant, ne nikada jedan Golijat uma i srca. Golijat bio je uvijek protiv Davida, uvijek.

Zaludu sve, posušili smo se i ostarili. Nema Jude Hamahbija i nema Hanuka habajit bacijon, nema Thijat haarec, jer nema Thijat haam.

Am Jisrael, l'an?

1914.: Opet jedna godina od Hanuke do Hanuke: Jedna godina! Zar zbilja samo jedna godina? Zar je to isti svijet. Zar su to isti ljudi kao pred godinu dana? Na s arom kontinentu teče krv, krv, potoci, rijeke, mora, oceani krvi! Sve se natječe, tko će brže, tko će više krvi prolići. I svi se bore u ime Boga, svi s bore za Istinu, za Pravicu, za Slobodu. Jedna neprestana svečanost, lepršanje zastava, bakljade, glazba, svaki dan nove, goleme, odlučne pobjede nad neprijateljem čovječanstva — nad čovječanstvom, koje dnevno na tisuće pogiba od bajuneta, taneta i otrovnih plinova, od zime, gladi i kužnih bolesti.

I Židovi se bore. Na svim frontama počinjaju čudesa. Proljevaju krv, ubijaju brata, ubijaju čovjeka, kojega ne vide i ne poznaju. Židovi ubijaju! Zašto? Za koga? Za domovinu! Nema sumnje, bilo je i toga nebrojeno puta. Ali ubijati, Židov ubija?! Zašto? Zašto? Da se uništi bajka o kukavičluku i bojnoj nesposobnosti Židova! Svatko se osjeća predstavnikom židovstva, na svakome je, da uspostavi čast židovstva, da dokaže, da Makabejaca još uvijek nije nestalo u Židova.

Kad će se to krvavo kolo svršiti, i kako će se svršiti? Tko će se vratiti i kako će se vratiti? Mi jihje, umi jamut? Oni vani ni ne znadu, da je opet Hanuka. Tko će, gledajući smrli u oči, na to misliti? Tim više misle oni, što su ostali kod kuće, kojima odoše najbolji, najснаžniji: otac, brać, sin, hranitelj. Pred godinu dana svi su još bili zajedno. Bili bi tako lijepo mogli slaviti Hanuku. I bili bi je slavili, da su znali, što će doći — i da su imali vremena i smisla za jednu sičnu kućnu i narodnu slavu. Nu ako Bog dađe zdravija i života, ako se svi povrate — zar bi to bio rat, kad bi se svi mogli povratiti? — onda ćemo da slavimo Hanuku. Ne ćemo više biti tako blazirani i ne ćemo se više istrošiti u vječitom bijegu za Mamonom. U životu, ako će da ima smisla, mora biti i Hanuke.

Nu tko će danas da slavi Hanuku? Tko može, da je slavi? Ne treba paliti svijećica, gdje nema posvete, gdje nema svetlosti, gdje nema Šehine, gdje se sistematski proljeva

ljudska krv. Neka bude mrak, da se ne vide toliko grozote.

Hanuka, — a Makabejci na frontu! Makabejci? Tko zna? Možda doista Makabejci! Možebili, da će naknadno dobiti nekog smisla, možda će ipak donijeti nešto dobra? Židovski pokret došao je na mrtvu tačku, ispred cionizma ustobočile su se nedogledne zapreke, među njima najveća: vlastita nebriga, indolencija, tromost, silost i sićušavost Židova, pa i židovskih masa. Ako ovaj rat stvori iznova orijentalni problem, ako Turska padne, ako dodje do diobe turskih zemalja, ako se Palestina oslobodi, ne može li biti, da se glede Palestine odluči u cionističkom smislu?

Stara i troma Evropa trebala je ovaj rat, da se otvore svi čirovi, što su joj podgrizali tijelo. Otvorio se pakao, nastao je haos... Što li će izaći iz haosa? Ovo je vrijeme rađanja. Novi svijet, novo doba rađa se u najvećim mukama. Može li osvanuti novo doba, a da ostane neriješen prastari židovski problem?

Kako se istorija grozno šali! Mislili smo, da naša stvar, par excellence pacifistička, može da napreduje samo u svijetu snošljivosti i obzirnosti. Baš u tom svijetu mi smo se gušili i sušili: Sada kao da pucaju novi vidici kao da se pripravlja nove orijentacije, iz haosa izdižu se nove nade u nove mogućnosti. A ipak imade tu i neke konzekventnosti. Zar nije i hanukaš habajit Jude Makabejca bio plod krvave borbe i razračunavanja?

Ova Hanuka spada među najžalosnije dane čovječanstva i židovstva. A ipak se upravo sada rađa slutnja, da možda nije daleko dan, kad Hanuka više ne će biti blagdanom uspomena iz prošlih vremena nego manifestacijom oživljenih narodnih ideala.

1915.: Rat se valja dalje nesmiljenom okružnošću i postojanošću. Najljuće bijesni upravo ondje, gdje žive naše mase. Evakuirajte ih, islijerajte, iskorjenite. Stotine tisuća Židova beskućnika lula u srednjoj i istočnoj Evropi. Izvrženi su groznim progonima. To je rat iza fronta, podliji i besramniji od onoga na frontama. Rusi, Poljaci, Nijemci i Austrijanci kockaju se o udes Židova. Pijane vojničke rulje, dezerteri i maroderi, smiju da traže rasonodu u pljačkanju i ubijanju Židova. Ne pale se Hanuka-svijećice. Nestalo ih

i preskupe su u vrijeme, kada nema nihi kruha i kada je goli život u vječnoj opasnosti.

Nešto se čuje o jednom tajnom ugovoru između Francuske i Engleske. Podijeliše si interesne sfere u Turskoj za slučaj pobjede antante. Prema toj osnovi prepušta Engleska Francuskoj — Palestinu. Od prvih Herzlovihih koncepcija amo cionizam je orijentiran u suglasju sa politikom Velike Britanije. Računao je, da bi Velika Britanija jednoga dana mogla da postane glavnim pobornikom cionizma među vlastima, koje ravnaju sudbinom svijeta. A sada Engleska napušta Palestinu u korist — Francuske! Možemo li se od nje nečemu nadati? Ili da želimo pobjedu Turske? Zar će se u istinu, kad se ponovno bude risala karta svijeta, odlučivati o Palestini bez nas i bez obzira na nas? Da se to spriječi, židovstvo bi za vrijeme mirovnih pregovora moralo da bude faktorom, preko kojega se ne bi smjelo preći tako savršenim ignorisanjem. Nu kako da to postane? Gdje su mu realni faktori snage, koji se jedini respektuju? Razasuti po svem svijetu, rastrgani i izolovani, bez velike, moćne organizacije, bez snažnih velikih vodja, Židovi ne će moći da u političkoj borbi kod mirovnih pregovora osvajaju Palestinu. Imade jedan još intaktan rezervoar snage: naše mase u Americi: Nu hoće li one razumjeti potrebu časa i hoće li se snaći?

Crna, tupa, gotovo beznedna noć vlada u Izraelu.

1917.: Milijuni svijećica opet gore u židovskim kućama. Nu to nijesu samo Hanuka-svijećice. Gotovo u svakoj kući gori ner tamid — za pokojnicima, što izginuše u ratu za rata ili od rata. Tri godine već traje veliko klanje i ubijanje. V'en sof? Bože, vidiš li Ti to? Pa, ..?

Gore svijećice na uspomenu Makabejaca. žriava rata. Zar cijela ova generacija mora u vatru? Gdje je Juda Hamahbi, da islijera krvnike iz vrta Gospodnjeg, da spasi ljudski rod od konačne propasti? Wilson? Varava nada. I on je posegnuo za oružjem, i on.

Jedno sjajno ime padne u tamnu noć Galuta: Balfour! Blagoslovljena bila Tvoja usta, što nam poslaše poruku: Erec Israel postat će opet židovskom narodnom domajom, ako Engleska pobijedi. Tko si Ti, te si našao melem za našu staru krvavu ranu, tko si Ti, te si našao riječi, što nam daju nove snage, da trpimo, čekamo i da se nadamo? Ti si Juda Hamahbi — i ako nijesi iz našega koljena! Vodi

nas! Mi Ti vjerujemo! Jer mi Te čekamo već dva tisućljeća.

*

1919.: Rat je prestao, ali još nema mira. Mirovni se traktati pišu vrlo sporo. A još se teže provadjaju. Što je silom stvoreno, može samo silom da se drži. Sve nastoji, ne bi li se još kako u zadnji čas okrenulo kolo sreće. Revolucije i proturevolucije, nova nasilja i nove grozote. Cijela je srednja i istočna Evropa jedan haos. Jesu li to zadnji trzaji beslije? Neregledna serija pogroma valja se od istoka prema zapadu, sa sjevera na jug, pa onda natrag, i opet, i još. Svijet je sistematično naljevan u jednu užasno opasnu psihozu — ne manje opasnu za naše neprijatelje, no za nas same —: svemu su zlu krivi Židovi. I ratu, i miru, i porazima na ovoj i pobjedama na onoj strani, i bogatstvu tamo i siromaštvu ovdje, i gladu i kugi, svemu, svemu su krivi Židovi. Ta neko mora, a nitko ne će da bude kriv. Naša je stara sudbina, da plaćamo za sve tuđe grijehe.

Ali mi više ne očajavamo. Znademo, da ova besramna igra više ne može dugo trajati. Naši su zastupnici stajali pred Vrhovnim Savjetom, gdje se kroji sudbina svijeta. Digli su strašnu oplužbu, koja obasiže dva tisućljeća Galuta. Na opluženičkoj je klupi sjedila »civilizovana« Evropa. A suci, sinovi oplužene, moradoše poniknute glave priznati, da svijet imade mnogo da nam okaje i popravi. Obećaje, da će i nama biti pravda. Dobit ćemo našu magnu charlu, doživjet ćemo naš Hanukaš habajit.

*

1922.: Čudesu se Hanuke ponavljaju. Lampica, što gori, a nikad ne dogorjeva. Često se čini, sada će, sada ugasnuti. Nu ona ne izgara. Uvijek se nadje novi Šamas, da drži vatru. Svijello Hanuka-svijećica ipak nije tako slabo. Njihova je snaga u njihovoj vjernosti i u njihovoj postojanosti. Nema samo solidarnosti u zlu, imade i solidarnosti u dobru. I dobrota može kalkada — poput epidemije — proći svijetom. Imade časova, kada i Pravda može da slavi triumfe. San Remo i Ženeva, zaključci engleskog i američkog parlamenta i senata takovi su svijellni časovi, ponajsvjetlije stranice u istoj čovječanstva. Ma što došlo, nikada se više ne mogu izbrisati dokumenti, što pokazuju, da u svijetu može da vlada srce i razum, dobrota i pravda, ako se nadje makar samo nekoliko ljudi doista velikih po umu i srcu, koji imadu jasan i uzvišen cilj i koji se za nj neustrašivo i postojano bore.

Feuilleton

JEVREJSKI JEZIK U SVOM KULTURNO-HISTORIJSKOM RAZVOJU.

Piše: dr. M. Margel.

II.

Jevrejski je narod već u predmojsijevsko doba govorio jevrejski. Babilonsku i egipatsku kulturu nije upoznao tek nakon svoga dolaska u Palestinu posredovanjem Feničana, već je još prije, no što je naselio Palestinu, došao u neposredni doticaj s tim kulturama i poprimio njihove tekovine u svoj osebujno-individualni misaoni svijet. Jevreji, koji se na početku drugoga tisućodišja pr. Kr. pojavise na poprištu povijesti, ne bijahu nipošto tako neobrazovan prirodni narod, kako ih hoće da prikažu mnogi noviji istraživaoci u svojoj nesavladivoj predrasudnosti. Krajevi, u kojima je obitavao jevrejski narod prije, no što je zaposio Palestinu, ležahu između Babilona i Egipta. Već pomenuta Tel-el-Amarnska pisma dokazuju, da je sirska-arapska stepa, što me-

djaši s Palestinom, a donekle i sinajsko-arapska stepa, bila tada u posve drugim prilikama nego u prvim pokršćanskim vijekovima ili danas. Arabija nije u drugom tisućodišju pr. Kr. bila naprosto beduinska zemlja; ondje su prebivali i relativno sjedihački narodi s tvrdjavama i gradovima te vrsnim, bojovnim vladarima. Život tih naroda ne bijaše nipošto lišen svake veze s uznapredovalom prosvjetom i višim načinom života, već je što više bio prožet elementima babilonskoga, a valjda i egipatskoga života i mišljenja. Zar je vjerovatno, da se jevrejski narod živeći usred tih kultura mogao posvema ograditi od tolikoga znanja i umijeća i da nije umio pisati? »Jevreji nam se — veli s pravom Heinrich Loewe — ukazuju od početka svoje povijesti kao pismeni narod, koji je i pisao«. Dok u gdje kojih naroda živi izvjesna predaja o vremenu postanka i o podrijetlu pisma, ne nalazimo toga kod jevreja. Jevreji se ne sjećaju, da im je igda manjkala upotreba pisma. Tako je po jednoj starožidovskoj predaji bilo stvoreno

pismo (ktab) nešto prije dovršenoga stvaranja; prema tome da je pismo tako staro, kao i sam čovjek (por. Mišna Aboš V, 6. Bab. Talm. Pesahim 54 a. Sam. Krauss, Talmudische Archäologie III., Leipzig 1912., str. 132.). »Kulturan je onaj narod, koji umije čitati i pisati. Gdje naime ima pisma, ima i tradicije. Samo gdje ima tradicije, ima napretka« (por. Birt, Zur Kulturgeschichte Roms, Leipzig 1917. str. 10.). Ako je to ispravno, bio je jevrejski narod odvajkada kulturan narod, jer on nije nigda bio bez pisma i tradicije. Taj je narod težeći za apsolutnom eličkom visinom srasao s pjomom napretka. Podrijetlo starojevrejskoga (kananskoga) pisma svodilo se prije gotovo jedino na Feničane. Moderna je nauka ovo mišljenje odavno posvema napustila; ona je došla do zaključka, da su Feničani što više uvelike doprinijeli širenju starojevrejskoga alfabeta, iz kojega su proizašli i grčki i svi ostali evropski alfabeti, pače i staroperzijski i indijski alfabet. No samo pitanje o postanku starojevrejskoga materinskog alfabeta veoma

Reprezentacija pacifističkog čovječanstva, Savez Naroda, pozvao nas je, da poduzmemo opet Hanukat habajit, da osnujemo u zemlji otaca svoju narodnu domaju. Time je svijet sebe rehabilitovao, time je on svoju kuću posvetio. Hanukat habajit ne židovskoga svijeta!

Ali nama prijeli — upravo u ovome velikome času — opasnost, da ćemo se kompromitovati, da ćemo se pokazati slabima i maljušnima, ružnima i nedostojnima. Prijeli nam opasnost, da ćemo u našoj tromosti i komotnosti zakasnuti na posvetu vlastite kuće. Menora imade osam svijeća. A mi smo jedva jedvice zapalili tek jednu jedinu slabu svijećicu.

Žurite se braćo! Palite svijećice, palite svijećice!

Lav Stern.

Današnja Palestina

Piše: dr. A. Kievsky.

Naučni smo, da Palestinu posmatramo čisto istorijski. S jedne strane stojimo sa svetim strahopoštanjem pred velikom prošlosti naše domaje, s druge strane imamo uvijek u vidu najdalju budućnost i vidimo Palestinu kao domaju od milijuna Židova, gdje socijalno ekonomski uvjeti pružaju svima sreću i mir, gdje baziraju forme vladavine na pravu i pravici, gdje se slobodno razvija narodni genij i stvara novih vrednota za naše dobro i za dobro cijeloga čovječanstva.

Kod ovoga osvrta na veliku prošlost i vidika na svjetlu budućnost često griješimo protiv sadašnjosti. Jučerašnje i sutrašnje prouzrokuje, da u velikoj mjeri potcjenjujemo današnje. Današnje još je premaleno i prejednostavno u poredbi prema jučerašnjem i sutrašnjem. K tome dolazi još i okolnost, da današnje neprestano traži i prima. Taj odnošaj prema sadašnjoj Palestini na skroz je neispravan. On je grijeh prema našoj zemlji i novome našem jišuvu, jer Palestina — uistinu već sad mnogo više daje, no što prima.

Tokom triju zadnjih godina pokazala je Palestina, da je i kraj današnjih prilika zemlja, koja u velikoj mjeri daje odgovor na najranjivije pitanje židovskoga života, na imigraciju. Palestina primila je za ove tri godine velik broj židovskih useljenika, prema oficijelnim brojkama preko 30.000, a od septembra 1921. do septembra 1922. 10.500. Cijonistička je Organizacija sad dobila ponovno dozvolu da do konca decem. može opet naseliti oveći broj židovskih obitelji, oko 3000 duša. 90%

ovih useljenika su useljenici iz Ukrajine, žrtve, koje su se spasile od pogroma i smrti od gladi. Ove brojke pokazuju, da je Palestina u zadnje vrijeme iza Amerike postala jednom od najvažnijih zemalja za židovsku emigraciju. Ovih 30.000 useljenika prilagodilo se i aklimatiziralo prilikama u zemlji. Broj nezaposlenih iznosi prema oficijelnoj statistici 500, a taj se broj ne odnosi samo na Židove, već na sve one, koji su ostali nezaposleni.

Politički je položaj useljenika mnogo povoljniji no u drugim zemljama ne izuzevši ni Ameriku. Već sad dolaze u zemlju, gdje ih uprava srdačno prima, jer u njima vidi važan i poželjan element za izgradnju zemlje, u zemlju, gdje je vlastiti jezik priznat kao jedan od službenih jezika, gdje su škole židovske i gdje mogu živjeti uzdignute glave kao ljudi i kao Židovi.

Neopravdano je stoga, ako današnju Palestinu smatramo zemljom, koja više prima no što daje. Već sad je Palestina uočilište za velik broj useljenika, koji u njoj nadju mira i rada. Emigracija zadnjih triju godina jasno dokazuje, da Palestina postaje iz dana u dan sve to više zemljom velike židovske imigracije. Ako zemlja pored opustošenja, koje je prouzročio rat, ako je pored nemirnog i nesigurnog političkog položaja, u kojem se nalazila do ratifikacije mandata, ipak bila u stanju, da primi toliki broj Židova — gotovo polovicu njezinog židovskog stanovništva kod sklapanja mira — tad možemo sa sigurnošću očekivati, da će se sad, gdje je politički položaj još mnogo sigurniji i kad se zemlja nalazi već u povoljnijem stadiju ekonomskog razvilka od godine do godine povećati broj useljenika.

Palestinsko židovstvo je od časa oslobođenja zemlje od vojničke okupacije neprestano tražilo, da židovski narod sve poduzme, da što veći broj Židova dovede u Palestinu. Živeći u zemlji najbolje su mogli da upoznaju uvjete i mogućnosti novog useljenja. Vidjeli su pred sobom velike površine židovske zemlje, koje bi bile kadre da prehranjuju na desetke hiljada Židova, neobrađene i nezasijsane, vidjele su nove kolonije s malobrojnim pučanstvom, koje su čekale na nove radničke ruke; vidjeli su gradove i sela, koji čekaju na dolazak novih Židova, da bi ovi iskoristili svoje energije i razvili trgovinu i industriju.

U galutu smatrali su se palestinski Židovi kao nepraktični sanjari. Prema njihovom pozivu oslali su skeptični ne samo krugovi, koji sloje izvan cijonizma, nego i u samom cijo-

nističkom laboru bilo je takovih, koji su sumnjali u to, da li je imigracija većih masa praktična. Židovske društvene institucije, koje se bave pitanjima imigracije, nijesu prestale da naprezu svoj mozag, da nadju negdje jedno mjesto za Židove, koji bi htjeli imigrirati. Kucalo se na vratima raznih vlada i moljakkalo za dopuštenje, da se pojedinim grupama iseljenika i siročadi dozvoli imigracija. Zaboravilo se samo na jednu zemlju, koja čeka na imigrante, koja ih rado hoće da prima — na židovsku domaju.

Često se to dogodilo, jer su se ove institucije bojale, da će ih se sumnjičiti da su cijonističke, a većim dijelom stoga, jer smo svi bili vični, da Palestinu »istorički« posmatramo, kao zemlju »daleke budućnosti«, a ne sadašnjosti.

Ovaj velik broj useljenika, a neznatni broj nezaposlenih kraj stanovništva od 100.000 Židova morao bi Židovima jasno pokazati velike mogućnosti useljivanja, koje već danas pruža Palestina.

Židovski jišuv, koji jasno vidi, kako je zemlja već danas zemlja blagoslova za veliku masu Židova, koji traže domaju, zaključio je nedavno da iz vlastite snage stvori posebnu instituciju, koja će se baviti pitanjem imigracije. Taj je rad na se preuzeo Vaad Leumi, zastupnik palestinskog židovstva.

Kao zemlja za useljivanje treba Palestina prije svega konačišta za novo nadošle, uredi za informacije, medicinsku pomoć, kredit za useljenike, da im daje mogućnost, da sebi stvore egzistenciju itd. Vaad Leumi se nada, i s pravom, da će ga u tom radu podupirati sve već postojeće imigracione organizacije. Tu se ne radi ni o kakovoj partijskoj stvari, već o pitanju stvaranja uočilišta za nesretne pučnike, koji u mnogim zemljama nalaze zatvorena vrata. I ako Palestina ne bi bila bolje uočilište no druge zemlje, ona sigurno nije ni gore.

Neke židovske organizacije, kao Židovska centrala za pripomoć i federacija ukrajinskih Židova, već su uvidjeli, da Palestina nije samo zemlja od jučer i sutra, već i od danas, pa su se pozivu odazvale. I ako je pripomoć, koju su dale ove organizacije za palestinsku imigraciju, tek kap u moru, ipak je važno, da su ove vanstranačke pomoćne organizacije počele da principijelno priznaju praktičnu vrijednost Palestine kao zemlje za imigraciju. To je tek početak, a bit će nužno, da se sve židovske pomoćne organizacije u svim zemljama ujedine u radu, koje treba da apeliraju

je prijeporno. Asirijolozi ga izvode iz babilonskoga klinovog pisma (por. Hommel, Geschichte Babyloniens u. Assyriens, Berlin 1885 str. 54.), dok on po nazoru egiptologa potječe od egiptaskih hijeroglifa (por. Sethe, Die Ägyptologie, Leipzig 1921., str. 38.). Zimmern (Vergleichende Grammatik der semitischen Sprachen, Berlin 1898., str. 7.) drži vjerovatnijim, da je izumitelj starojevrejskoga alfabeta ugledao koji u babilonsko klinovo, toli u egiptasko hijeroglifsko pismo. Ma da je starojevrejski alfabet sopstvena, sustavna, a i obzirom na oblik slova samostalna tvorevina, osporava se ipak jevrejskom narodu, da je on tvorac toga alfabeta — dašto većma iz čuvsvenih razloga, no iz logičkoga uvjerenja. Iz antagonizma prema viševijekovnoj predaji podmiče se jevrejskom pismu ime feničko. Jesu li upravo Feničani pretvorili staroazijsko slikovno pismo u fonetsko, za to nema dokaza. Starojevrejsko je pismo bilo općenito poznato i rašireno već u 15. vijeku pr. Kr. Kako sam već u prvom poglavlju bio napomenuo,

ne bijahu Feničani obzirom na jezik, običaje i religiju veoma srodni Jevrejima. Dade se nagadjati, da su Feničani starojevrejsko pismo pače preuzeli od Jevreja. Pokojni profesor Ernst Sellin, koji je sebi svojim iskapanjima u Palestini stekao velikih zasluga za povijest starih Jevreja, iznio je godine 1904. nepobitni dokaz, da su Kananci u predjevrejskoj Palestini i u medju sobnom saobraćaju upotrebljavali babilonsko klinovo, a ne starojevrejsko pismo (por. Friedr. Delitzsch, Babel und Bibel, Leipzig 1921., str. 63.). Za brojke su Feničani u opreci prema Jevrejima imali posebni broječani sustav pa nijesu nigda slovima označivali brojke. Starojevrejsko se pismo nije zvalo »Ktab k' naani« (kanansko pismo), već »Ktab ibri« (jevrejsko pismo). Kad je ovo pismo prešlo u kvadratno pismo, odakle je došlo i tko ga je uveo, još je sve do danas veoma prijeporno. Po mom je mišljenju jevrejsko kvadratno pismo bilo uvedeno iz dvojakih razloga, kako bi se židovski narodni duh u jeziku očuvao od propasti. Starojevrej-

ske se pismo pod uljecajem Feničana lijkom vremena znatno promijenilo. Pismena izgubiše svoj stalni oblik, tako te je često jedno slovo poprmiilo različita obilježja. Kad je nadalje medju Židovima i Samarićanima, koji su se u svom petoknjižju također služili starojevrejskim pismom, nastao konfesionalni rascjep, zbio se kod Židova preokret na području pisma. Jevreji su tadašnju biblijsku književnost transkribovali u kvadratno pismo, da na taj način postave vidljivu razliku izmedju sebe i šizmatičkih Samarićana. Samarićani zadržali starojevrejsko pismo, što ga još i danas upotrebljavaju te se nadaju, da će »Taeb« (Spasitelj) svojim dolaskom Židove opet privesiti pravom jevrejskom pismu (brani). Uspomenu Ezre i Zurbila (Zerubabela), »izumitelja jehudi«-a (židovskoga kvadratnog pisma), proklinju Samarićani (por. Adalbert Merx, Der Taeb der Samaritaner, Giessen 1909., str. 15 41.). No jevrejsko se kvadratno pismo razvilo organski i neposredno iz starojevrejskoga pisma, što je već ispravnom lan-

ne samo na one, koji se brinu za sutra, za budućnost našega naroda, već i na one, koji su preuzeli zadaću da spase mase, koje danas krvare iz hiljada rana.

Taj rad Vaad Leumia ne znači nikakvu konkurenciju Keren Hajesodu, kojemu je od prvog dana njegovog opstanka pitanje imigracije bilo jedno od najvažnijih i koji velik dio svoga budžeta troši u tu svrhu.

Program Keren Hajesoda obuhvaća sve grane rada za izgradnju Palestine za cijeli narod. Na polju imigracije mjerilo je sasvim drugačije. Ono nema karakter pomoćnog društva i nema specifični lokalni karakter, već opći narodni. Njegova glavna zadaća glede emigracije nije, da Židove uopće preseli u Palestinu, već pionire, koji dolaze u zemlju, ne radi svoga probitka, već radi dobrobiti naroda i zemlje. Armija je to miroljubivih pobjednika, koji pripremaju mogućnosti da drugi mogu doći u zemlju, za židovske mase. Ako danas možemo da Palestinu smatramo zemljom pedesnom za imigraciju masa, to se ima pripisati radu onih hiljadu pionira, koji je Keren Hajesod doveo u zemlju. Useljenici Keren Hajesoda su narodna predstraža, koja utire put za mase, koje imaju da slijede. Keren Hajesod može biti ponosan, da mu je za kratko vrijeme njegova djelovanja uspelo pomoću armije pionira da zemlju pripravi u tolikoj mjeri, da je kadra u velikoj mjeri dati odgovora na najbolnije židovsko pitanje sadašnjosti. Čim će biti veća polpora naroda i čim će Keren Hajesod raspolagati većim sredstvima, tim će imati više mogućnosti, da sve više otvara vrata Palestine za šire slojeve useljenika. I sve više morat će tad da priznaju židovske pomoćne organizacije, koje sad još kolebaju, da je put, koji vodi u Cijon, put, koji vodi sreći i miru za naše teško iskušene mase, koje nemaju svoga doma.

Keren Hajesod

Alianca i Keren Hajesod. Haag (J. C. B.) U 4. broju Keren-Hajesod časopisa »Het Belofde Land« piše predsjednik A. I. U.-a dr. Ašer u Holandiji među ostalim:

Sa raznih strana upravljeno je na mene pitanje, kako sam ja kao žesloki pristaša aliancine ideje emancipacije, mogao postati članom Keren Hajesoda. Moj je odgovor kratak i odrješit: Po mojem čvrstom uvjerenju u naše doba bezuvjetno je dužnost svakog Židova, da podupire izgradnju Palestine. Ja bih s pri-

koćutnošću nazrijevao Abraham Geiger (por. A. Geiger, Nachgelassene Schriften, Berlin 1876., IV., 43.). Nalasci aramejskim jezikom sastavljenih papirusa na nilskom otoku Elephantini u posljednjim dvjema decenijama, što sižu do u drugu polovinu 6. vijeka pr. Kr., ispisani su jevrejskim kvadratnim pismom (por. A. H. Sayce with the assistance of A. E. Cowley: Aramaic papyri discovered at Assuan, London 1906.; L. Blau, Papyri und Talmud in gegenseitiger Beleuchtung, Leipzig 1913., str. 3.). Židovi, nastanjeni na tom otoku od vremena Kambizovih, služili su se dakle jevrejskim kvadratnim pismom. Ni u jednoga se suvremenoga naroda ne da dokazati tip alfabeta, koji bi bio nalik na jevrejsko kvadratno pismo. Prema tome M. Mieses (Die Gesetze der Schriftgeschichte, Leipzig 1919., str. 299.) posve opravdano smatra jevrejsko kvadratno pismo izvornim palestinskim proizvodom. Izumitelj toga pisma bit će da je živio vjerojatnije u 6. vijeku pr. Kr., u doba Zerubabelovo, nego u doba Ezrino (5. vijek pr. Kr.). Elefantinski su papirusi stariji od Ezrina djelovanja.

mjerom rado da potaknem sve sumišljenike, da uz rad za Aliancu podupiru i procvat Erec Jisraela.

Amerika. Mnogobrojni američki gradovi izvješćuju o napredovanju zimske kampanje za Keren Hajesod. U samoj Filadelfiji i u mnogim obližnjim mjestima čine se velike pripreve za zimsku akciju. I u državi Ohio započeo je rad za Keren Hajesod. Koncem novembra održala se konferencija svih Keren Hajesod organizacija u Ohio. Sad će se opet povesti velika akcija i ubrati dospjele obroke. 16. novembra sastala se po prvi put konferencija maaser-obvezanika, na kojoj je između ostalog zaključeno, da se ima sastaviti posebna lista osoba i organizacija, koje su udovoljile dužnosti prema Keren Hajesodu.

Kako javlja glavni ured Keren Hajesoda u Sjedinjenim Državama, unišlo je za vrijeme od 10. do 17. novembra 25.569 dolara, tako da su ukupni doprinosi Keren Hajesoda u Americi dosegli iznos od 2,392.605 dolara.

Austrija. Zastupnik Keren Hajesod direktorijuma, dr. Nahum Goldman je za vrijeme svoga boravka u Beču govorio u 15 raznih skupština. I u Grazu sudjelovao je na jednoj skupštini. Njegov rad u velike je doprinio raširenju palestinske misli u Austriji. Naročito valja istaknuti, da je dru. Goldmanu uspelo, da pobudi interes brojnih židovskih krugova, koji su se do sad vazda držali postrance. Dr. Goldman doskora će se vratiti u Austriju da nastavi započeti rad.

Iz židovskog svijeta

Pogreb Petra Schweizera. Na sprovodu pokojnog filantropa i predsjednika američkog Keren Hajesod-organizacije, Petra Schweizera, učesivovao je velik broj Židova New-yorka. Pošto je rabin Kaplan obavio vjerske pogrebne obrede, držao je vrhovni sudac Mack dirljivi nadgrobni govor, u kojem je opisao jaki dojam, što ga je Schweizer na Pittsburšku konferenciju učinio, kad se je tamo prvi put pokazao. Nad grobom su govorila još gospoda Moslan'ski, predsjednik američke cionističke organizacije, Louis Lipski i dr. Schmarja Levin.

Petar Schweizer nije služio Keren Hajesodu samo predanošću, nego i velikim financijskim žrtvama. Pred kratko vrijeme potpisao je Keren Hajesodu 100.000 dolara, od kojih je 20.000 u gotovom odmah isplatio.

Misionarsko djelovanje pod krinkom pot-

Jedna starožidovska predaja prenosi postanak pet svršetnih slova: ם, ן, ף, ץ, ן u 6. vijek pr. Kr. pripisujući ga posljednim prorocima (por. Talm. bab. Šabat 104 a; Krauss, na pom. mj. III., str. 133, 300.). Kako se ovdje radi o jevrejskom kvadratnom pismu, može se predmijevali, da ono polječe od Hagaja ili Zeharje. Još danas zastupano mišljenje, da je jevrejsko kvadratno pismo negdje u drugom ili trećem prekršćanskom vijeku bilo preuzeto od Aramejaca, već je obzirom na pomenute elefantinske papiruse posve neodrživo. Ne da se zamisliti, a i kosilo bi se sa svom povjesnom logikom, da bi Židovi, koji se hljedoše odijeliti od Samarićana, u tu svrhu bili uveli pismo još udaljenijih pogana, naime Palmirana, Nabatejaca i Aramejaca. Nadalje se dađe ustanoviti na osnovu najstarijih jevrejskih papirusa, ispisanih kvadratnim pismom, koje je za četiri vijeka starije od srodnoga mu pisma Palmirana i Nabatejaca, da je ovo potonje preuzeto od prvoga. Već sama činjenica, da aramejšlina ne poznaje riječi »elef« i »delet«, svjedoči protiv podrijetla jevrejskoga kvadrat-

pomaganja. Beč (J. C. B.) »Svedskom misionarskom društvu«, koje ovdje djeluje pod krinkom dobroćinskog društva, uspelo je u zadnje doba, da dobije pod svoje okrilje nekoliko židovske djece i da ih pokrsti. 3. o. mj. skupila se veća masa Židova pred zgradom udruženja i zahtijevala je izručenje djece. Pozvana policija stavila se na stranu demostranata i prijavila je taj slučaj. Sada se bečka policijska direkcija bavi tim slučajem te je povela istragu o prikrivenom dvostrukom djelovanju švedskog misionarskog društva.

Numerus clausus interpelacija u mađarskom parlamentu. Grof Banfy šuli. (J. C. B.) Demokratski poslanik Josip Pakots podnio je mađarskoj nacionalnoj skupštini interpelaciju u pitanju numerusa claususa i motivirao ju je ovako:

»Upravljam pitanje na g. ministra nastave, da li je to prava kultura, ako se naučenjaci evropskoga glasa tjeraju s katedre, samo radi toga, što su jevrejske vjere. Da li je to prava kultura, ako se brani pristup k alma mafer jednom dijelu nauke željne mladeži, samo za to, jer su Jevreji. Numerus clausus radi toga je opasan, jer ovaj sramotni zakon čini našu tvrdnju, da smo mi u kulturnom pogledu nadmašili susjedne države, lažnom.

Mi moramo nažalost gledati, kako se u inozemstvu toga zakona radi protiv nas bore. Zato upravljam pitanje na gosp. ministra izvanjih posala: što je on odgovorio, kad su ga pred Savezom naroda u Ženevi pitali u stvari numerus claususa?« Poslanik nije dobio odgovora na svoju interpelaciju.

Iz cionističkog svijeta i Palestine

Profesor Weizmann u Palestini. Profesor Weizmann posjelio je židovske naseobine Nahalal i Ejn Harod. U Hajfi imao je dogovor s vodjama muslimanskog narodnog saveza o unutaršnjem položaju zemlje i o odnošaju između arapskog i židovskog pučanstva. Razgovor je bio vrlo srdačan. Iz Hajfe pošao je dr. Weizmann u Jeruzalem, gdje je kao gost vrhovnog komesara odsjeo u vladinoj palači. U dogovoru sa sir Herbertom Samuelom raspravljalo se o raznim palestinskim pitanjima, a u prvom redu o pitanju Jewish Agency-a i o odnošaju palestinske administracije prema Jewish Agency-u.

Veliki dar za židovske škole u Palestini. Poznati filantrop, Jado'vrije, koji je umro

nog pisma iz aramejšline. Mieses (na pom. mj. str. 231.) drži, da se talmudski naziv »klab ašuri« (Sanhedrin 21 b) za jevrejsko kvadratno pismo odnosi na ime palestinskoga kraja »Ašuri« (2. Sam. 2, 9) i da se ono u tom smislu nazivalo »ašurskim pismom«. I doista nemaju Aramejci nigdje u jevrejskoj književnosti nadimak »Asirci«. Tumačenje r. Levi-a, po kojemu se jevrejsko kvadratno pismo zove »Klab ašuri«, jer »ga donesoše iz Ašura (Asirije) (Jer. Meg. I. 11), valja možda tako shvatiti, da su Židovi u asirskom sužanjstvu izumili kvadratno pismo. Tijekom vijekova stalo se jevrejsko kvadratno pismo granati u različite podvrste, ali ne kod Židova, već kod kršćana. Gesenius (Geschichte der hebräischen Sprache und Schrift, Leipzig 1815., str. 177.) je ustanovio, da se kod evropskih kršćana iz jevrejskoga kvadratnog pisma razvilo više osebnih alfabeta, naročito takozvani »isusovački alfabet«. To je dokaz neprekidnoga razvoja jevrejskoga jezika, koji nije nigda prestao da živi, već je vazda bio predmetom gajenja i izučavanja.

prije nekoliko mjeseci u Sangaju, ostavio je oporukom 125.000 funti za židovsko školstvo u Palestini. Novac ima da se upotrebi za osnutak novogradnja židovskih škola. Cijonistička je Egzekutiva izradila plan, prema kojemu bi se trebalo početi gradnjom od 22 škole u raznim gradovima, a među njima i za jevrejski gimnazij u Jeruzalimu. Vlada, koja upravlja ovom zadužbinom, već je dala svoju pravolu, da se ove godine počinje s gradnjom židovskog gimnazija u Jeruzalimu, kao i daljnjih 8 židovskih pučkih škola u Jeruzalimu, Hajfi, Jafi i Tiberiasu.

Gradnja kuća u Palestini. Poznati američki industrijalac Vailet, koji je dulje vremena boravio u Palestini, izjavio je, da će zajedno sa jednim prijateljem investirati jedan milijun dolara za gradnju kuća u Palestini. Novo sagradjene kuće prodat će se uz povoljne uvjete stanovnicima. Gospodin Vailet kupio je 5000 dunama zemljišta u blizini Jeruzalima. Prve sto kuće imale bi se dogoloviti do Pesahe.

Udruženje židovskih odvjetnika u Jafi. U Jafi osnovano je udruženje židovskih odvjetnika, kome su pristupili svi odvjetnici. Udruženje pružat će svakome, tko svoje siromaštvo iskaže potvrdom gradskog poglavarstva Jafe ili Tel-Aviva besplatnu pravnu pripomoć.

Radno tržište u Petah-Tikva. Nakon obilne kiše u zadnje vrijeme počinje opet rad u vrtovima Petah-Tikve, naročito u plantažama naranča. Premda je rad u velikoj mjeri započeo, ne smije se računati sa prevelikim zaposlivanjem židovskih radnika. Razlog je tome opća novčana kriza, koja onemogućuje kolonistima, da čekaju na ulazak prodatih naranča u inozemstvu te ih sili, da svoje proizvode uz mnogo nižu cijenu prodaju u zemlji arapskim trgovcima, koji naravno kod branja plodova ne će zaposliti židovske već arapske radnike. Računa se time, da će u ovoj sezoni biti zaposleno 100 radnika.

Petah Tikva i zlatni šekel. Vijeće kolonije u Petah Tikvi raspravljalo je na svojoj zadnjoj sjednici pitanje propagiranja zlatnog šekela. Zaključeno je, da se ta stvar predaje komesaru Narodnog Fonda s nalogom, da sve uradi, kako bi predobio što veći broj onih, koji će platiti zlatni šekel. Prvi zlatni šekel dalo je samo Vijeće kolonije.

Porast židovskog useljavanja u Palestinu. U sedmici od 4. do 11. novembra prispjelo je 398 useljenika u Palestinu. To je najviši broj useljenja, koji je u zadnje vrijeme postignut u Palestini tokom jedne jedine sedmice.

23. novembra iskrcalo se je dapače u jednom jedinom danu 300 useljenika u Palestini.

Iz Jugoslavije

Iz sjednice Radnoga Odbora. Na zadnjim svojim sjednicama primio je Radni Odbor do znanja izvještaje o provedenoj akciji za Keren Hajesod i Keren Kajemet, te o propagandnom putovanju tajnika S. C. J. Zatim se raspravljalo o planu naseljenja naših halucim u Palestini, i provedenju šekelske akcije u ovoj godini. Zaključeno je, da se Radni Odbor obrati apelom na sve mjesne organizacije, da što bolje pripreve i provedu šekelsku akciju. Konačno se raspravljalo o slajalištu prema sazivu sveopćeg židovskog propalestinskog kongresa u smislu dopisa Egzekutive svjetske cijonističke organizacije kao i o pitanju reorganizacije svih naših institucija.

Keren Hajesod akcija i propagandni put tajnika S. C. J. Nakon kratkog boravka u

Zagrebu zaputio se g. dr. Felix Rosenblüth, izaslanik centrale Keren Hajesoda, u pratnji upravitelja Keren Hajesoda za Jugoslaviju, Šime Spitzera, u provinciju, da u pojedinim mjestima nastave već započetu akciju za Keren Hajesod i da je iniciraju u onim mjestima, u kojima još nije bila provedena nikakova akcija za Keren Hajesod. Njima se pridružio tajnik S. C. J. g. dr. Alfred Singer. Ovaj put imao je vrlo povoljan rezultat, jer je pokazao, da se svagdje i pod najtežim prilikama dade uspješno raditi. On je ujedno pokazao potrebu, da češće polazimo provinciju, koja treba vazda novih podstrekova. Nema sumnje, da su naše mjesne organizacije zadnjih godina znatno popustile u predanosti vršenja njihovih zadataka i da su sve više gubile kontakta i svijest suvislosti sa zemaljskom organizacijom. I u tome pogledu uspio je ovaj put, jer je iznova učvrstio veze između pojedinih mjesnih organizacija i zemaljske centrale, te će sigurno doprinijeti oživljavanju rada u doličnim mjestima. U svim mjestima, koja su posjetila navedena gospoda, našlo se pored rada za Keren Hajesod i Keren Kajemet, prilike, da se u sastancima s mjesnim organizacijama razloži opći položaj cijonističkog pokreta i stanje našega Saveza, te da se osobito istakne potreba što savjesnijeg provodjanja ovogodišnje šekelske akcije kao i akcije za zlatni šekel. Svagdje se pokazalo, da naši ljudi imaju shvaćanja za potrebe organizacije, i da će pojedini ustrajni radnici nadvladati momentanu nepovoljnu situaciju, koja olešćava rad.

Za boravka izaslanika Keren Hajesoda prikazao se Palestinski film s velikim uspjehom u Osijeku, Vukovaru i Sarajevu, te je g. dr. Rosenblüth držao vrlo uspješna predavanja, u kojima je prikazao dosadašnji rad u Palestini i potrebu što većeg učešća cjelokupnog židovstva u akciji za obnovni rad. Film se osim toga prikazao još u Zemunu, Beogradu i Vinkovcima, koja je mjesta posjetio tajnik Saveza Cijonista Jugoslavije te upotrebio priliku, da s pojedinim organizacijama stupi u kontakt.

Naročiti sastanci održali su se s omladinom, na kojima se raspravljalo o dužnostima židovske omladine u narodnome radu, te osobito istaklo učenje jevrejskoga jezika kao i predani rad u vršenju dužnosti prema Keren Kajemetu i u mjesnim organizacijama.

Omladinski kurzevi. Radi nastupajućih božićnih praznika obustavljaju se svi kurzevi počam od 15. o. m. Nastavak kurzeva bit će obzavljen. Radni Odbor SZOU.

Predavanje dra. Weisla u Zagrebu. U subotu dne 2. XII. boravio je gosp. dr. Weisl, koji putuje iz Palestine u stvari Keren Kajemeta u zapadnu Evropu, u Zagrebu te je u prostorijama žid. djačke menze održao sa omladincima, a i starijim cijonistima jedan vrlo uspješni sastanak. Gospodin se dr. Weisl izjavio spremnim dati razjašnjenja o svim onim pitanjima koja prisutne interesuju, a u vezi su sa Erec Jisraelom. Odgovarajući na stavljena pitanja gospodin dr. Weisl je u gotovo sat i po izvjestio svoje slušatelje o onome što niže dolje donosimo.

Na pitanje da li je istina da se opći položaj židovskog pokreta u Palestini pogoršao, odgovorio je: Ozbiljnost položaja (arapske protivštine i pokušaj bojkota s arapske strane, nestašica sredstava u cijonističkih institucija, bivša zabrana imigracije po engleskim vlastima) sve je to učinilo da se čitav židovski jišuv osjeća danas čvrsto sabijenim i organizovanim. Jišuv je vidio da ga samo čvrsta

organizacija može održati, i zato on sabija svoje redove. Stoga se i velikom radošću pozdravlja svaki novi useljenik Židov, jer on znači porast otporne snage. A useljenici dolaze usprkos svih poteškoća, trpe rado sve muke nevremena i gladi dok im se nadje egzistencija, a sve za cijenu da bi mogli uživati život u narodnoj zajednici. Tko je jednom okusio taj život, nikad ga više ne bi mijenjao s onim u galutu. Socijalne protivštine ne izbijaju više u Židova onako, kako je to prije bilo. Radnik, učitelj, liječnik i trgovac osjetili su, da su vezani jedan uz drugoga i da bez obzira na svoj položaj sačinjavaju u Palestini jednu klasu, a ta je: Organizovani židovski narod.

Tek je bolno kraj ovih lijepih perspektiva, da židovski narod u galutu zaboravlja na svoju dužnost. Palestinskom se jišuvu na mahove čini da ga izdaju braća izvan Palestine. Ne samo da nema potrebnog broja useljenika za jačanje jišuva, nema ni potrebnih sredstava za obezbjeđenje toga jišuva. (Neka se pomisli na umanjenje cijonističkog budžeta). Ta sredstva barem morali bi oni iz galuta davati Palestini.

Glede arapskog problema izjavio je g. dr. Weisl sljedeće: Ne može se reći da svagdje postoji antagonizam između Arapa i Židova. Palestina je u arapskom pogledu zapravo stvar palestinskih Arapa samih, dok ostali arapski svijet gravitira na drugu stranu. To se vidi najbolje u Egiptu i Sjevernoj Africi gdje ne postoje nikakove protivštine između Židova i Arapa. Dok se iscrpu sredstava arapskih veleposjednika prestat će i njihova agitacija, jer arapske mase za veleposjedničke interese ne će davati novaca. A da o ekonomskom ratu između Arapa i Židova ne može biti govora, to je pokazao posljednji arapski bojkot koji je već u zamelku propao. Arapin teži za mirnim razvojem isto tako kao i Židov i osjeća da mu mir daje najbolje osiguranje egzistenciji. Težište je arapskog pokreta na drugoj strani (Egipt, Mezopotamija), a ne u Palestini.

Na koncu svojih razlaganja upozorio je g. dr. Weisl, kako Jugoslavija daje upravo vrlo malenu svotu za Keren Kajemet, što daje naslućivali, da se u nas kao i u većini zemalja u galutu dužnost prema Keren Kajemetu smatra bakšišem. Palestinsko židovstvo kaže: »Ap-surdna je i pomisao da će se bakšišem oživotvoriti duševna i tjelesna obnova jednoga naroda«.

Hanuka akcija Keren Kajemeta. U posljednjem broju našega lista donijeli smo apel direktorija Keren Kajemeta, prvi, koji je direktorij nakon svoga preseljenja u Erec Jisrael, upravio na židovstvo cijeloga svijeta, a u kojemu se nakon razlaganja današnjeg stanja Keren Kajemeta i njegovih zadataka u obnovnome radu traži što intenzivniji rad u korist ove naše obljubljene institucije. Naša je zemaljska uprava Keren Kajemeta sa svoje strane upravila apel na sve povjerenike, da ove godine povedu što veću hanuka-akciju. Traži se, da svaki Židov, koji je to u stanju, daruje iznos od 2 funti šterlinga kao zemljišni dar, kojim će se u Palestini kupiti 1 dunam zemljišta. Svi prijatelji Ž. N. F.-a trebali bi iskoristiti svečano raspoloženje hanuke i naći što veći broj darovatelja tim više, što se ova svota može u obrocima otplatiti. Pored toga treba nastojati, da se u svim mjestima prirede hanuka svečanosti, čiji će čisti prihod sav ili bar djelomično pripasti Keren Kajemetu. Hanuka je zgodna prilika, da se u svim mjestima isprazne škrabice, jer će u tim danima sigurno svaki Židov dati nešto za Keren Kajemet. Kad će doći u vaše domove djeca sa sabir-

nim arcima podupirajte njihovu plemenitu revnost. Naročito veliku akciju moći će provesti ona mjesta, gdje će prikazivati Palestinski film, koji će ovim radnicima za Keren Kajemet u velike olakšati posao. Uz mali napor mogu se skupiti veliki iznosi. Još je samo nekoliko tjedana do konca godine, a Židovi Jugoslavije trebali bi ovo vrijeme iskoristiti, da što obilatijim darovima za Keren Kajemet poprave slabi rezultat našeg sabirnog rada u ovoj godini.

Hanuka priredba Makabija u Zagrebu. U nedjelju, dne 17. o. mj. u 8 sati na večer priredjuje židovsko gombalačko i športsko društvo »Makabi« u Zagrebu u dvorani Sokola I. hanuka svečanost s bogatim programom.

Omladinska hanuka svečanost održat će se u srijedu dne 20. o. mj. u 2½ poslije podne i 8 sati na večer u dvorani teatra marioneta, Trg I. 18. u dvorištu. Ulaznice mogu se dobiti počevši od ponedjeljka 18. o. mj. u spomenutoj dvorani od 3—5 sati poslije podne.

Gideon Izašao je kislevski broj ovog glasila jevrejske omladine sa ovim sadržajem: Zbijmo svoje redove (Đuro Schwarz), O jevrejske vrednote (Drago Steiner), Histadrut (Hans Hochsinger), Jevrejski rob (David Frišman), Iz pokreta itd. — List izlazi mjesečno, a stoji godišnje 48 Din. Adresa: Ilica 31. III.

NASIM PRETPLATNICIMA!

Molimo sve naše pretplatnike, da pravodobno obnove pretplatu, da ne nastupi prekid

u pripisanju lista. Cijena lista ostaje i nadalje

240 kruna

jer želimo, da svaka židovska kuća ima mogućnost, da se pretplati na list. Naše prijatelje molimo, da porade na širenju lista, da se svakom zgodom sjele i tiskovnog fonda, jer troškovi lista dnevno rastu.

Isto tako molimo naše pretplatnike, koji su u zaostatku s pretplatom u ovoj godini, da nam istu smjesla pripošalju, da ne moramo trošiti toliku poštarinu za opomene, pa u tu svrhu prilažemo ovome broju položnice čekovnog ureda uvjereni, da će se svaki pretplatnik njima poslužiti.

Uprava »ŽIDOVA«.

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda (Keren kajemet leisrael) za Jugoslaviju

Iskaz darova broj 23. od 30. novembra do 14. decembra 1922.

OPĆI DAROVI.

Mitrovica: Skupljeno prigodom vjenčanja Karole Buchwald sa R. Frostom 1920.—
Zagreb: Josef Kramer 40.—; Olga Alkalay 400.—; Kartaška partija Zagreb-Sarajevo 120.— 560.—
Sarajevo: M. Levi povodom smrti gđe E. Kajon 40.—; Papo & Co. Milano mjesto čestitke J. Montilji 40.—; Levi Moric Šarko povodom svršetka škole sina Vile 100.—; Anton Lehr prigodom Bar micve sina 400.—; Avram i Jakob Maestro mjesto čestitke zaručama Alkalay—Kajon 80.—; Kancelarija dr. Horovitz prigodom nagode Teich—Altarac 240.—; »La Gloria« dio prihoda zabave 100.—; Avram Maestro za marke 200; Poklon honorara Kisslinger 200.—; Otkup od čestitanja iskazano u »Žid. svijest« 1310.— 3610.—
Beograd: Na svadbi Hani Mayer—dr. Cipris 2540.—; na svadbi Julije Ginsberger—Natalija Mošić 464.—; na svadbi Ortenzija Ozerović—Isidor Šlang 812.—; na svadbi Levi—Danili 246.—; na veridbi N. N. sakupio Majer Altarac 200.—; na veridbi Lena Sema—Nisim Abinum 846.— 5108.—
Split: Prigodom Berit mila kod Izaka Gaona i Bernarda Dintfersa sabrano: Moise S. Papo 40.—; David Levi 40.—; Bernardo Dintler 100.—; Mordehaj Finci 50.—; Lelio Hajon 40.—; Salom M. Finci 40.—; Izak Konforti 100.—; Rikardo Morpurgo 40.—; Izak Hajon 40.—; Mauricijo D. Papo 40.—; Sal. Dintler iz Šibenika 100.—; Izak Gaon 40.— 670.—
Priredor: Salomon Mevorah 80.—
Sabac: Baruch Almuzlino 80.—; Josef Koen 40.—; Rafajlo Papo 60.—; Mošo Abinum 80.—; Jakob Melamed 80.—; Nahman Abramović 40.—; Luna H. Koen 24.—; Jakov Melamed 24.—; Luna H. Koen 24.—; Konfino 68.— 520.—
12468.—

SAMOOPOREZOVANJE.

Sarajevo: Klara Eskenazi 60.—; Estera Kampus 30.—; Sabina Rosenrauch 18.—; Rika Alkalay 30.—; Hana Montilja 30.—; Esetra Katan 30.—; Mayer Alkalay 30.—; Leon M. Levi 50.—; Isak Finci 48.—; Leon M. Levi 50.—; Jehuda Makabi 110.— 486.—

SKRABICE.

Sarajevo: Merkade Papo 40.—; David Pesach 48.80; Nehama Perera 42.—; Linka Salom 56.—; Abraham I. Altarac 80.—; Ester Levi 68.—; Montilja Sinovi 366.—; Silvio Papo 60.—; David Kamchi 52.—; Milka Hirschl 38.—; Aron S. Albachary 80.—; Simon Katan 36.—; Jakob Kohen 63.60.—; Estera Pinto 5.—; Ješua Kajon 24.—; Avram Levi 132.—; Lenka Kajon 60.—; Lotli Kabiljo 44.—; Cilly Altarac 178.—; Mazalla Alijas 164.—; Matilda Montilja 240.—; Sigmund Löwinger 32.—; Levi i drug 48.—; Samuel Friedmann 181.—; Gdja Sumbulović

30.—; Sumbula Papo 26.—; Estera Papo 285.—; Cipora Papo 60.—; Erna Levi 28.—; Mici Gerstl 44.—; Isidor Papo 45.—; Leon Ozmo 16.—; Irena Neumann 74.—; Sinovi M. Alkalay 84.—; Erna Pesach 15.80; Moise I. Katan 88.—; Isak H. Musifija 40.—; Salomon D. Papo 40.—; Jakob A. Kabiljo 100.—; Salomon D. Gaon i drug 44.80; Figli Z. Gaon 50.10; Luna Montilja 49.—; Rika Finci 74.—; Braća Gaon i drug 570.—; Sumbul Montilja 134.—; Gisela Schiller 14.—; Sara Levi 12.—; Regina Nachmias 16.—; Jakob A. Papo 70.—; Albina Kölbig 80.—; Kajon & Böhm 12.—; Albert Abinum 92.—; Salomon Danon 32.—; Rosa Finci 11.—; Albert S. Papo 9.—; Laura Laudan 40.—; Blanka Kamhi 26.—; Pepi Ast 80.—; Jakob Kampus 48.—; Heinrich Schwartz 24.—; Jevrejska banka 17.—; Vilma Bauer 123.—; Salomon Isak Danon 40.—; Rena Finci 63; Josef Altarac 13.60; Matilda Israel 21.—; Salomon Montilja 49.—; Isidor A. Papo 20; Nachmann 4.—; Josef Ferera 16.—; Oskar Bišitzky 36, Kamhi 10, Rifka Konforti 30, Levi 41.—; Ribi Haji Papo 41.—; Regina Perera 180.—; Sara Montilja 312.—; Hajim Ozmo 14.40; Sarika Maestro 35.—; Julius Singer 44.—; Albert Alkalay 30.—; Avram Maestro 127.—; Albert Alkalay 80.—; Sabina Rosenrauch 46.—; Rikica Perera 20; Kal Kadoš Gadol 192.92; Kal Kadoš Gadol ženski odjel 413.55; (Tefilat Ašahar) Tefilat Ašahar 294.62; Hadaš 89.25; Hadaš ženski odjel 128.35; Bet Tefila 195.82; Bet Tefila ženski odjel 202.19; Tefila Olat aboker 163.90; Zlata Levy 70.—; Klara Eškenazi 90.—; Klara Altarac 52.—; Mariela Alkalay 16.—; Erdonja Altarac 87.—; Erna Israel 40.—; Flora Finci 5.22; Rina Finci 84; Erna Alijas 46.—; Rahela Finci 72.—; Zak Pinto 40.—; Sara Konforte 182.—; Kantor Alkalay 184.—; Silvio Alkalay 20.—; Bijanka Pinto 55.—; Rašela Pinto 63.—; Bukica Finci 116.—; Klara Pinto 25.—; Mizi Neumann 57.—; Liza Levi 7.—; Mihael Kampus 31.—; Erna Altarac 17.—; Mento Baruch 24.40; Rahela Kabiljo 44.40; Mina Landberg 20.—; Venezija Levi 28.40; Albert Papo 101.—; Nada Sohn 20.—; Bučika Altarac 8; Rosa Pollek 40, Bernhard Weizner 126, Rosa Dohany 108, Asriel Alijas 38, Luzi Deutsch 132, Rahela Bakarevića 61, Jakob Maestro 244.40, Zaharija Segal 80, Bukas Finci 16.34, Loni Zeichner 94.40, Jakob Sternberg 217, Mici Ungar 40, Ana Ast 40, Salomon Levy 40, Obitelj Montschejn 64, Fani Freimann 20, Hani Kabiljo 121, Moric Albachary 29, Helena Steren 104, Sabina Reisner 108.80, Helena Lehr 269, Dr. Isak Nahmias 24.04, Mordo Alias, Bugojno 1170, N. N. 14 11.348 —

Mostar: Koen David (kanc) 42, Koen David (kuća) 42, Konforti Salomon 40, Klein Salomon 4, Isak Altarac 22, Dudo Altarac 24, Moric Rosenfeld 41, Salomon Laufer 20,

Bišitzky 36, Kamhi 10, Rifka Konforti 30, Max Koen 64, Klara Korinsky 11 386.—
Kruštica: Berislav B. Kraus 270.—
Zagreb: David Spitzer 320.—
Svega K 12.324.—

MASLINE

Zagreb: Margita Kohn 3 m., Ella Kohn 1 m u vrt Fabiana Nussenbauma, A. Licht u gaj dra. Jakobi-a na ime Vilima i Hermana Lichta 16 m. 1000.—
Sarajevo: U gaj Johanan Tau na ime istoga Josef Tau 2, Johanan Tau, Franz Tau po 2 drva, Jona i Sara Franenglas po 1 m., ukupno 8 maslina 400.—
28 maslina K 1400.—

DARIVANJE ZEMLJE

Vršac: Na ime dr. Wilhelma Steinera nad-rabin u Vršcu 1 dunam, na ime pok. Johana Goldsteina i supruge mu Julije Goldstein rođj. Schwarz 1 dunam, na ime pok. Eduard Berga 1 dunam i prigodom zaručaka g. Jeno Jermovics sa gđicom Terezom Kardoss u Vel. Bečkereku na ime istih 1 dunam daruje Žid. nacionalno društvo u Vršcu. Svega 4 dunama K 9600.—

JAAR—JUGOSLAVIJA

Sarajevo: Biserka Beinhacker na ime Isidor Poljokan 4 drva, Sufana Alias, Klara danj 2 d., iz Bitolja prema »Žid. svijesti« br. 184 16 d., Zaharija Segal na ime Avram D. Levi 2 d., Zaharija Segal na ime Albert Alkalay 3 d. Josef de Majo u vrt Semaje i Malvine de Majo 10 d. 1970.—
Zagreb: N. N. 16 d., Dr. A. Licht honorar od A. Lichta na ime Vilima i Hermana Lichta 70 d., Vilim Richter 2 d., Slavko Hirschler 2 d. 4500.—
Požega: Feliks Adler mjesto dobiti na Vartama 8 d. 100.—
Prag: Moša Alkalay na ime svoje pok. majke prigodom 11 mj. njene smrti d. 200.—
Beograd: Dr. David M. Alkalay 10, Miša Alkalay 10, Moša Alfandari 2, Moša Karić 2, Braća Levi 2, Aron B. Jakov 2, Mario Mandil 1, Jakov Arueli 2, Izrailo Alfandari 2, Isak Bencijan 4, Sima Kazes 2, Moric i Aliza Demajo 2, Majer Altarac 2, Stela Ruso 1, David Anaf 2, Zak Buli 3, Buki Benvenisti 2, Avram Isaković 2, Hajim A. Josef 1, Moša Josip 4, Josip B. Ruso 1, Jeta Medina 2, Isak Josip 1, Roza Josip 1, Leon Levi 2, Sami i Maks Najman 5, Roza Šrajer 4, Avram Katan 2, Hajim Darsa 2, Rako Mevorah 1, Gavra Karić 2, Isak Nachman 2, Bora A. Mandil 2, Josip Rafailović 2, Avram A. Baruch 2, Bina Baruch 4, Zak Isaković 2, Geza Gedala 2, Rahamim Mevorah 2, Josip M. Koen 1, Klara Farchi 1, Marko Ašerović 1, Geza Vrdan 1, Greta Svarc 1, Sara M. Koen 1, Moša Amar 1, Ruža Baruch 1, Moša Jakovljević 1, Elza Rosenberg 1, Frank Iric 1, Samujlo Alkalay 1, Jakov Baruch 1, Nisim Ruso 1, Geza Kazes 1, Sami Pijade 1, Haim Alkalay 1

Avram Altarac 5, Morena Beraha 2, Avram Albachary 1, svega 127 drva 6350.--
Bjelovar: Na bar micvi Zvonka Fürsta skupljeno 14 drveta, a darovali su: I. Fürst 100 K, prof. R. Sey 20, prof. J. Szemnitz 20, J. Fürst 100, B. Stern 20, Zvonko, Oliva, Jelika, Blaža Fürst 40, E. Fürst 40, H. Fürst 40, S. Stern 20, M. Stern 200, M. Löwy 40, M. Stern 20, S. Fürst 40 700.--
 K 14020.--

DAROVİ KOD TORE

Beograd: Isak Farchy 200.--
Sarajevo: M. Grof 100, Terek Inre 100, ing. Oskar Grof 50, Šabetaj Finci 400, Rafael Isak Gaon 100, H. Rebi M. Maestro 30, Moric Rosner 80, Direktor Deutsch 200, Isak Hajon Split 100, Jakob Haim Levi 80 1250.--
Split: Izrael L. Altarac 20, Rafael M. Gaon, Sarajevo 80, Boris Berger 100, Salamon Dinter, Šibenik 200, Lelio Hajon, Split 40, David Diker 100, Julius Bruner 180, Julius Münz 100, Isak Stern 40, Jakov R. Altarac 100, Izak Hajon 40, Leon A. Altarac 30, ing. V. Morpurgo 50, Jakov R. Altarac 50, Izak Konforti, Šibenik 200, David M. Perera 100, Albert Finci 100, Izak Hajon 40, Josip Albachary 40, Lelio Hajon 40, ingr. V. Morpurgo 40, Leon A. Altarac 40, Emanuel Kampas 40, Albert Finci 40, David Papo 40, David Levi 40, Mordehaj Finci 40, Abram L. Altarac 40, Lelio Hajon 40, Marlin Diker 40, Viktor R. Altarac 20, ing. V. Morpurgo 40, Izak Fškenazi 40, Hajim A. Kabiljo 20, Mo-

ricijo D. Papo 40, Jehiel M. Gamhi 20, David Perera 40, Julius Broner 100, Izrael I. Altarac 40, Josip Albahari 20, Sara M. Altarac 40, Markuz Finci 40, Viktor R. Altaras 50 2550.--
 K 1000.--

DJECJI SABIRNI ARCI

Ogulin: Verica Licht 684, Olica Bodor 220 904.--
Virovitica: Ernst Reich 614, Margita Kauerfer 208, Cila Breiner 280, Ilona Schwarac 176 1799.--
Zagreb: Lilly Deutsch 100, Slavko Kremer 726 126.--
 2099.--

OBNOVA PALESTINE

Beograd: Srpsko-jevr. crkvena školska sefardska općina od prinosa na tori 7200 --
Bjelovar: Julius Kraus 40, Viktor Fürst 40, B. Kraus 100, Kohn 40, K. Pollak 40, S. Pfeiffer 40, Jakob Fürst 100, J. Strauss 40, L. Kraus 40, J. Löwy 40, O. Kraus 30, Hirschl 40, daruju prigodom vjenčanja gdjice Olge Kraus sa gosp. Z. Fürstom ukupno 590.--
 7790.--

OBITELJSKA DAROVNA KNJIGA

Ludbreg: Prigodom Berit-mila Miroslava-Vilima Scheyera u kući g. Artura Scheyera u Ludbregu daruju: Milan Scheyer 100, Šandor Reich 120, dr. Oto Spiegler 100, Vetro

slav Gross 100, Ljudevit Lausch 100, dr. Leo Schlesinger 120, I. L. Deutsch 50, S. Weiss 100, Ignac Hirschsohn 80, Hinko Hirschsohn 80, Adolf Moses 40, Josip Scheyer 200, Makso Scheyer 200, Leon Scheyer 200, Dr. Julio Scheyer 200, Artur Scheyer 200, Rudolf Neimann 200, svega 2190.--
Sarajevo: Šarika Levi prigodom vjenčanja Branka Levi-Albert Altarac 400, Na vjenčanju Sari Perera-Ješua Salom daruju David I. Danon 500, David M. Perera 120, Izidor M. Salom 100, Proslava srebrenoga pira Reisner 640, Prigodom otvorenja čitaonice sabrano 5170, svega 6930.--
 9120.--

PREGLED

Unišlo je iz Hrvatske-Slavonije i Dalmacij: 18.529.--
 Bosne 26.360.--
 Srbije 19.378.--
 Vojvodine 9.670.--
 Ukupno K 74.207.--
 Od 1. januara do 14. decembra 1922. unišlo je sveukupno K 1.214.517.28

MISGAB LADACH, JERUSALIM.

Sabac: za bolnicu M.šgad Ladach u Jerusalimu daruju Hajim Koen 40, Rafailo Papo 80, N. Avramović 40, Aron Almuzlinović 80, Melamed Jak 80, Josip Finci 40, Zdravko Baruch 80, Mika Abinun 80, Avram Barara 80, Rejna Jak. Albala 80 ukupno 680.--

1° goriva drva

rezana i cjepana 500 kg. K 850.--
 1000 kg. K 1600.--
 Dostavlja u kuću svaku količinu na hvatove i vagone.

Šandor Weiller

Tranjaska cesta 40,
 Telefon 24-69

VREĆE

Iz jute, tekstilita i papira nove i upotrebljene u svim dimenzijama za brašno, posije, ugalj i t. d., dobiju se najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG

Vrhovčeva 13 ZAGREB Telefon 19-65

Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća uz najveću dnevnu cijenu --
 Zavod za posudjivanje nepremovnih poljara

METALOKEMIKA

D. ZA KEMIČKE I RUDARSKÉ PROIZVODE D.
 ZAGREB BEOGRAD
 STROSMAYEROVA ULICA BR 6 KRALJA PETRA ULICA BR. 62

Brzjavni: Metalokemika Telefon interurb. 16-11

KOVINSKE i željezne polufabrikate
 KOVINE i sve kovinske legure
 KEMIKALIJE, osobito
modra galica

PUTNIK traži namještenje kod bolje tvrtke.
 Židov. poznaje sve krajeve Jugoslavije, govori više jezika. --
 -- Adresa u upravi ovoga lista

Jedino najveće specijalno skladište kratke nakitne i pletene robe samo na veliko, niske cijene, solidna podvorb
Dragutin Ullmann, Zagreb
 Ilica 36 Ilica 36

Prva Odlikovana Dalmatinska Parna D. stillarija
V. MORPURGO
SPLIT

nagradjena na svim izložb. ma naj. ećim odlik. vanjima
 Alkohol triplo bon gout - Rakije svake vrsti -
 Sujetski poznat „Maraschino“ - Ekstrakt od
 Maraske i Cognac I. Medicinal - Cognac Dal-
 matia, obljubljené marke - Likeri najfinijih vrsti
 Sirupi od voća, I. munade itd. Častim se ta-
 kodjer javiti svojim cijenenim mušterijama, da
 sam proizvedio ove godine izvorsno kašt. lanskó
 vino פסח של כשר pod nadzorom mjesne
 Izraelske opštine - Cijenik šalje se na zahtjev!

Zastupstvo 1
 Skladište.
 R. ROMANO
 AKADEMIČKI
 TRG BR 8
 Čokolada
 Mamec
 Maffien
 ZASTITNI ŽNAK

DIONIČKO DRUŠTVO „MERKUR“

VELETRGOVINA I KONFEKCIJA PAPIRA

TELEFON:
17-95

ZAGREB - ILICA 31

PAPMERKUR
BRZOJAVI

Veletrgovina
pisačeg, risačeg, novinskog, te
omotnog papira

Vlastiti proizvod
bilježnica, notesa, blokova i konfek-
cija svih proizvoda i papira

Tvorničko skladište
kuverata, te pisačeg i risačeg pribora

Asbestni škriljevac

cement, vapno, opeke,
betonsko gvožđe, traverze
i sav gradjevni alat, te materijal
prodaje na veliko:

„GRADIVO“ trgovačko društvo za
promet gradjevnim i
tehničkim materijalom

ZAGREB Bogovićeve ulica br. 3
Telefon 5-55 Brzojavi „Gradivo“

HRVATSKI ŠTAMPARSKI ZAVOD D. D.

NAKLADNI ODIO ZAGREB MAROVSKA UL. 30

Popis i cijene cionističkih njemačkih knjiga:

Abeles O., Die Genesung	K 60.—	Exner F. Zum Klima v. Palä-	K 30.—	Marx, Zur Judenfrage	K 20.—
Altkirch, Spinoza im Porträt	K 180.—	stina		Meisl, Heinrich Graetz	K 100.—
Balabar, Die Judenstadt v. Lublin	K 120.—	Feuchtwanger S., Die Juden-	K 40.—	Mendelssohn, Jerusalem	K 40.—
Beaulin A., Juden u. d. Antisemi-	K 80.—	frage		Mendelssohn, Jerusalem	K 50.—
tismus		Fischer, Wirtschaftsgeographie	K 40.—	Mendelssohn, Rettung der Juden	K 36.—
Beer R., Jaakobs Traum	K 70.—	von Syrien	K 40.—	Mieses, Zur Rassenfrage	K 70.—
Beer R., Jaakobs Traum	K 90.—	Frei B., Jüdisches Elend in Wien	K 60.—	Müller, Der Sohar u. s. Lehre	
Bernfeld S., D. jüdische Volk und	K 60.—	Friedmann, Das Leben Theodor	K 80.—	Nordau, D. Judentum i. 19. u. 20.	
s. Jugend		Herzls	K 80.—	Jahr hundert	K 8.—
Bernfeld S., D. jüdische Volk und	K 80.—	Fritsch, Handbuch d. Judenfrage	K 60.—	Nordau, Paradoxe	K 70.—
s. Jugend		Geiger, D. Deutsche Literatur u.	K 80.—	Nordau Der Zionismus	K 8.—
Bernstein E. Aufgaben d. Juden	K 300.—	d. Juden	K 28.—	Nossig, Die Bilanz d. Zionismus	K 16.—
i. Weltkrieg		George, Moses d. Gesetzgeber	K 35.—	Nossig Zur Lösung d. Pal. Pro-	
Bernstein E., Der Zionismus	K 50.—	George, Moses d. Gesetzgeber	K 12.—	bleus	K 12.—
Bernstein E., Jüdische Sprüch-	K 450.—	Goldstein, Die Jüdische Gemein-	K 40.—	Oppenheimer, Genossenschaft	K 4.—
wörter		schaft	K 40.—	Oppenheimer Nationalfond	K 12.—
Birnbaum N., Um die Ewigkeit	K 100.—	Gorion M., Vom östlichen Juden-	K 40.—	Paquet A., In Palästina	K 60.—
Birnbaum N., Um die Ewigkeit	K 140.—	tum	K 40.—	Perez J., Aus dieser u. jener Welt	K 80.—
Bloch S., Aus d. Vergangenheit	K 20.—	Gorion M., Vor dem Sturm	K 40.—	Perez J., Aus dieser u. jener Welt	K 100.—
f. d. Gegenwart		Gorion M., Zwei Generationen	K 40.—	Perez J. Chassidische Geschichten	K 80.—
Bloch S., Einblicke in d. Ge-	K 20.—	Göschl, Kurze Gramat. d. Arab.	K 40.—	Perez J. Die goldene Kette	K 60.—
chichte d. Eussteh.		Sprache	K 40.—	Perez J. Die Nacht auf d. alten	
Blumenthal H., Pol. Judenge-	K 30.—	Grossmann Palästinas Erdegeruch	K 40.—	Mark	K 60.—
schichte		Grossbritannien, Palästina und die	K 30.—	Kerez J. In Fesseln	K 60.—
Blumenthal H., Jünglingsjahre	K 40.—	Jüden	K 30.—	Plotke, Heinrich Heine	K 40.—
Bluwstein J., Spinozas Brief-	K 120.—	Güdemann: Jüd. Unterrichtswesen	K 30.—	Plotke, Heinrich Heine	K 70.—
wechsel		Guthe, Gesch. d. Volkes Israel	K 120.—	Rappaport., Sozial. Revol. u. Judenfer	
Brann M., Ein kurzer Gang durch	K 12.—	Halpern, Jüdischen Arbeiter in	K 20.—	Reich, Modernismus u. Judentum	K 20.—
die Geschichte		London	K 50.—	Rosenfeld, Die Zukunft Palästinas	K 4.—
Brunner C., Das Judenhaus und	K 100.—	Hecht, Der neue Jude	K 30.—	Liebe, Das Judentum	K 80.—
Die Juden		Hedin, Jerusalem	K 70.—	Ruppim, Der Aufbau d. Landes	
Brod M., Eine Königin Esther	K 40.—	Herford, D. Pharisäische Juden.	K 70.—	Izrael	K 100.—
Brod M., Im Kampf um. d. Juden-	K 50.—	Bergmann, Worte Mosis	K 40.—	Ruppim, Die Juden der Gegenwart	K 80.—
tum		Herzl, Das neue Ghetto	K 50.—	Salus, Die Beschau	K 40.—
Brod M., Im Kampf um. d. Juden-	K 70.—	Herzl, Das Palais Bourbon	K 70.—	Schwadron, Mauschel Predigt	K 16.—
tum		Herzl, Philosophische Erzählun-	K 70.—	Schwadron, Nach dem Program	K 20.—
Brod M., Socialismus im Zio-	K 60.—	gen	K 30.—	Seligmann, Probleme d. Judentums	K 80.—
nismus		Hess, Rom und Jerusalem	K 100.—	Singer D. verschlossene Buch	K 70.—
Brod M., Socialismus im Zio-	K 80.—	S. Horodezky, Religiöse Ström-	K 4.—	Sombart, D. Juden u. d.. Wirt-	
nismus		mungen	K 4.—	schaftsleben	K 160.—
Buberheft — Neue Blätter	K 30.—	Hyamson, Grossbritannien u. d.	K 36.—	Sombart, D. Zukunft der Juden	K 40.—
Buber M. Cheruth	K 12.—	Juden	K 50.—	Sombart, Judentaufen	K 40.—
Buber M., Der Heilige Weg	K 40.—	W. Kaplum Jüdisch. Wanderbe-	K 36.—	Stauff., Voltaire über die Juden	K 12.—
Buber M., Geschichte d. Rabbi	K 60.—	wegung	K 50.—	Steckelmacher, Randbemerkungen	K 40.—
Nachmann		W. Paplum, Wanderbew. der Ju-	K 36.—	Stratz, Was sind Juden	K 20.—
Buber M., Die Legende d. Baal-	K 80.—	den	K 46.—	Thom, Theodor Herzl	K 12.—
schem		Kaufmann, Vier Essais über jüd.	K 20.—	Torczyner, Das Buch Hiob	K 140.—
Buber M., Drei Reden über Ju-	K 30.—	Dichtung	K 70.—	Torczyner, Entsteh. d. Semit.	
dentum		Kaufmann, Vier Essais über jüd.	K 140.—	Spachtyp	K 140.—
Buber M., Drei Reden ü. d. Ju-	K 40.—	Dicht.	K 80.—	Trebitsh, Geist u. Judentum	K 80.—
dentum		Kellner, Jüd. Weihstunden	K 100.—	Trebitsh, Geist u. Judentum	K 100.—
Buber M., Mein Weg zum Chas-	K 16.—	Kellner, Theodor Herzls Lehr-	K 50.—	Tunis, Jüdische Pionir	K 12.—
sidismus		jahre	K 25.—	Vermeyken Der ewige Jude	K 60.—
Buber M., Vom Geist d. Juden-	K 100.—	Kohut, Gekrönte u. ungekr. Ju-	K 100.—	Wagner, Landeskude v. Palästina	K 30.—
tums		denfrauen	K 24.—	Wertheimer, Gottesvolk	K 24.—
Cohen H., Religion u. Zionismus	K 8.—	Landauer, Zionistische Utopie	K 60.—	Wiener, Messias	K 60.—
Dembitzer, Aus engen Gassen	K 30.—	Lehmann, Israel	K 80.—	Wünsche, Bibelsprache	K 80.—
Edel E., Der Witz der Juden	K 30.—	Lichtheim, D. Aufbau d. jüd. Pal-	K 20.—	Zangwill, Tagebuch eines Me-	
Eliasberg A., Ost-jüdische Novel-	K 120.—	lästina	K 28.—	schumed	K 20.—
len		Loewe, Schelme und Narren	K 36.—	Zangwill, Kinder des Ghetto I.—II.	K 140.—
Eliasberg A., Ost-jüdische Volks-	K 60.—	Loewe, Schelme und Narren	K 8.—	Zweig, Drei Erzählungen	K 40.—
lieder		Löffler, Wie fördern wir d. relig.	K 60.—	Zuckermann, Gedichte	K 60.—
Endres F., Zionismus u. Weltpo-	K 30.—	Sinn	K 4.—	Erklärungen d. Grossmächte	K 4.—
litik		Margulies Kritik d. Zionismus	K 4.—	Gedichte u. Scherze	K 4.—
Erez Israel	K 20.—	Margulies, Kritik d. Zionismus			

Šalje se samo pouzećem .: Tražite cijenic svih naših edicija